

ותו רבי שמעון בן אלעזר אומר איזוהי עיסה כל שנטמע בה ספק חלל והאמרת
רישא חלל כשר -
And furthermore:

says what is an עיסה; anything in which a חלל was intermingled; however the רישא stated that a חלל is כשר.

OVERVIEW

The גמרא has a difficulty with the statement of רשב"א. It contradicts the רישא. It is not clear whether it contradicts the רישא of the ברייתא [ת"ק] (the opinion of כל שיטת רש"י) or whether it contradicts the רישא of רשב"א himself (ר"ח and the הספרים). First תוספות cites the גירסת כל הספרים and their interpretation; followed by גירסת רש"י and his interpretation.

הכי גרסינן בכל הספרים ובפירוש רבינו חננאל -

This is the reading in all the texts as well as in the commentary of the ר"ח; as cited in the heading (omitting the words מכירין ישראל וכו' שביניהן -

ומפרש כל שנטמע בה ספק חלל הא ודאי חלל פסול -

And the ר"ח explains the גמרא's question as follows; רשב"א stated that an עיסה which is כשרה is any עיסה in which a ספק חלל is intermingled; we may infer from this that if a definite חלל was intermingled then the עיסה is פסולה; however this poses a difficulty -

והא אמרת רישא חלל כשר¹ והיינו ודאי חלל -

For you stated in the רישא in the statement of the תנא קמא that if a חלל is intermingled then the עיסה is כשרה; which means that the עיסה is כשרה even when a ודאי חלל is intermingled.

תוספות rejects this גירסא and the ensuing interpretation:

ואין נראה דמאי פריך מתנא קמא דלמא תנא קמא פליג עליה -

And this interpretation is not plausible; for how can the גמרא challenge a statement of רשב"א from the ת"ק?! Perhaps the ת"ק argues with רשב"א.²

תוספות concludes:

ופירוש הקונטרס וגירסתו עיקר -

¹ The ת"ק stated that for an עיסה to be כשרה it cannot have any of the enumerated פסולים. A חלל was not one of the enumerated פסולים. This indicates that even if a ודאי חלל was נטמע בעיסה the עיסה is כשרה.

² The ת"ק can maintain that even if a ודאי חלל was נטמע the עיסה is כשרה; while רשב"א can maintain that it is כשרה only if it was נטמע with a ספק חלל but not with a ודאי חלל.

And the explanation of רש"י and his reading of the text are conclusive.³

SUMMARY

According to the ר"ח, there is a contradiction between רשב"א who maintains that (only) a ספק חלל is כשר בעיסה and the ת"ק who maintain that (even) a ודאי חלל is כשר בעיסה.

rejection of this, because the ת"ק and רשב"א may indeed be arguing.

According to רש"י and תוספות the contradiction is that initially רשב"א maintains that a ספק חלל is כשר בעיסה; however from the expression 'ואין מכירין חללין שביניהם', it seems that even a ספק חלל is כשר בעיסה.

THINKING IT OVER

Why did not the ר"ח ask the same סתירה in רשב"א as רש"י does. Seemingly ואין מכירין חללין שביניהם would indicate that even a שנטמע חלל ספק would be פוסל the פוסל?⁴

³ According to רש"י the text reads as in our גמרא (inserting the words 'מכירין ישראל וכו' שביניהם); however at the conclusion it reads 'והא אמרת רישא ספק חלל כשר'. The contradiction, as רש"י in ש"ר ד"ה ואין וד"ה ר"ש in רש"י explains it is that in the statement of רשב"א it says ספק חלל is כשר (only) by a ספק חלל (and not by a ודאי חלל). However from the statement of 'מכירין ישראל וכו' ואין מכירין חללים שביניהם', this indicates that even a ספק חלל is פוסל the פוסל.

⁴ See מהר"ם שי"ף, סוכ"ד אות עג.